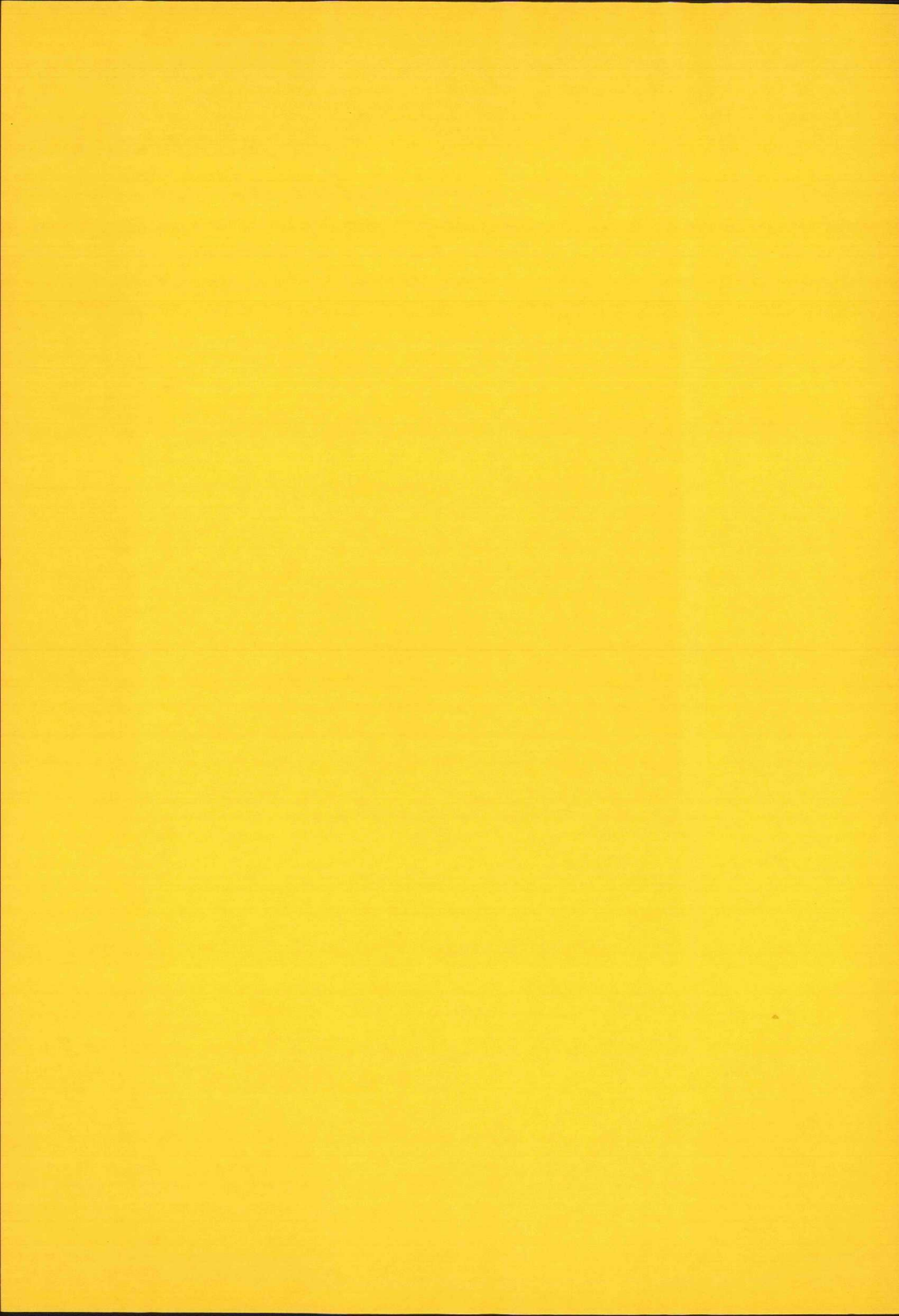

Historische Kring Eemnes

juli 1998 jaargang 20 nr. 2

verschijnt viermaal per jaar

Bestuur:

Voorzitter	T. Roodhart	Laarderweg 12
Vice-voorzitter	H. v. Hees	Kerkstraat 15
Secretaris:	Mw.M.v.d.Schaal	Watersnip 14
Penningmeester:	J. Smids	Graanoogst 3

Leden:

R.Ruizendaal	Laarderweg 31
J. v. Wijk	Raadhuislaan 39
J. Frantsen	Streefoordlaan 4
Mw.E. Lemstra	Wakkerendijk 94a

contributie H.K.E. f 25,--
per jaar. Voor leden buiten
Eemnes f 2,50 porti bijbetalen.
Girorekening nr. 2080362
Losse nummers kwartaalboekje
f 7,50

Ledenadm., adres-

wijzigingen en

verkoop losse

nummers:

B. van Wijk-Blom,
Raadhuislaan 39, tel. 5314689

Redactie:

W. van Raaij, tel. 6012737

Typewerk en

Correctie:

M. Achthoven, B.van Wijk

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie.

Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

Inhoud:

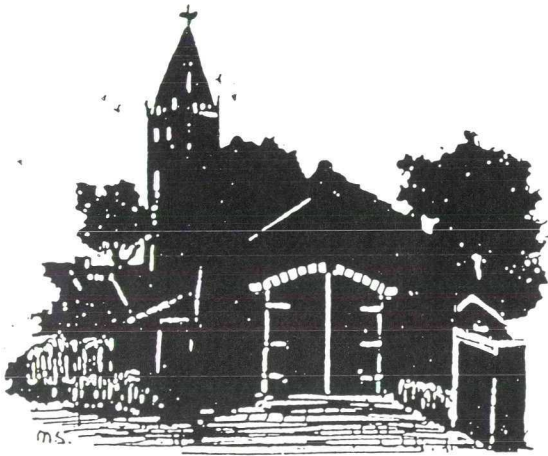
Van de redactie	82
Werkgroepen	83
Oudheidkamer	83
Herinneringen	84
Eemnesser voetbalvereniging 50 jaar	89
Baarhuisje R.K. Kerkhof Eemnes	95
Korte geschiedenis van de familie	
Nagtegaal	96
"Oud Eemnessers"	115
Op bezoek bij de familie Zeldenrijk	126
Hulp gevraagd !	141
Wie doet er mee ? Wie weet er van ?	141
Schenkingen H.K.E.	143

Van de redactie

Copy voor het volgende kwartaalboekje ontvangen wij graag voor 15 juli 1998.

Werkgroepen

Monumenten	M. Beel	Plantsoen 9	5313290
Biblio/ topografie	P. Kaarsgaren	Willemserf 78	5386676
Genealogie	H.v. Hees	Kerkstraat 15	5389849
Recent Verleden			
Klederdracht	A. den Boer	Aartseveen 32	5389297
Eem-en Gooiland	J. Eggenkamp	Laarderweg 2	5387265
Tentoonstelling	M. vd Schaal	Watersnip 14	5317093

Oudheidkamer

Oudheidkamer Eemnes

Raadhuislaan 2a

Telefoon 035-5382375

Geopend: Zaterdag van 14.00 - 16.00 uur

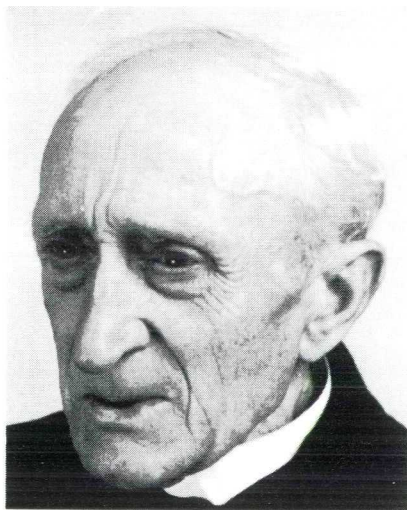
Toegang gratis.

Herinneringen

In HKE, jaargang 17, nr 3, pagina 116, 117 heb ik verteld over Tinus de Toeter, die wekelijks langs kwam om zijn bijdrage, al of niet in ruil voor een stukje trompetmuziek. Tinus week niet gauw af van zijn vaste patroon, maar toch gebeurde dat een enkele keer. Er moest dan wel geldelijk voordeel aan verbonden zijn.

Als in de kerk van Eemnes-Binnen een huwelijksinzegening plaatsvond, dan vormden zich voor de uitgang van het Dikke Torentje tegen het einde van de dienst twee rijen mensen, voornamelijk vrouwen. Ze vormden een soort erehaag voor het bruidspaar, maar ze kwamen vooral om de bruid te zien en te keuren.

Op een keer zag Tinus de Toeter zo'n samenloop van mensen voor de kerk. Hij stelde zich op in de buurt van de erehaag der vrouwen. Toen het bruidspaar naar buiten kwam, speelde

Meindert Rebel

Adriaan Rebel

hij de bruiloftsmars. Het zal wel een stukje van die mars zijn geweest, want Tinus was nu eenmaal niet scheutig met zijn trompetgeschal.

De dag waarop mijn broer Teun geboren werd (15-7-1922) viel ook samen met een dag, dat Tinus zijn ronde door het dorp deed. Tinus gaf een extra lang muzieknummertje weg voor de boreling.

Gedurende vele tientallen jaren waren Rebelen organisten in de kerk van Binnendijk. Eerst Meindert Rebel en later diens zoon Adriaan. Als Adriaan eens een keer verhinderd was, dan zorgde hij zelf voor een vervanger. Die vervanger was zijn broer Henk, die in Baarn woonde.

Adriaan had, nadat hij uit Eemnes vertrokken was, een klein garagebedrijfje, een eenmansbedrijfje aan het begin van de Van Heemstralaan.

Tinus de Toeter. Dit is een opname van een schilderij van H. v. Meegeren. Rechts onderaan staat behalve de naam van de schilder ook: Tinus

In de oorlog werd Adriaan ernstig ziek.

Als er iets aan de onderkant van een auto moet worden gerepareerd, dan wordt de auto op de brug gereden en dan kunnen de werkzaamheden staande of zittende worden verricht.

Dat was vroeger niet zo. Adriaan Rebel kroop onder de auto en lag dan op de stenen vloer de auto te repareren.

Hij kreeg een zware longontsteking en dat was in die dagen geen kleinigheid. Dat ging gepaard met koorts en van hoge temperatuur. Men vreesde voor zijn leven.

Adriaan Rebel kon het orgel van de kerk vele maanden niet bespelen. Zijn broer Henk wilde Adriaan wel eens een keertje vervangen, maar hij wilde niet wekelijks gebonden zijn.

Het orgel van de Hervormde Kerk te Eemnes-Binnen

Meindert Rebel bespeelt het orgel in de kerk van Eemnes-Binnen

Ten einde raad vond men toch nog een vervanger en wel in de persoon van mijn broer Teun. Hij werd van de ene op de andere dag organist van de Sint Pieterskerk.

Ik heb wel eens iemand horen zeggen: "Het verbaast me niets dat Teun organist is geworden, want hij is bij de muziek van Tinus de Toeter geboren".

's Zaterdags ging Teun bij de dominee een briefje halen waarop de liederen stonden die 's zondags gezongen zouden worden. Die liederen moesten dus ook gespeeld worden. Teun kon dan op zaterdagavond vast wat oefenen. Op een keer sprak de predikant tot hem: "Je speelt mooi, maar je moet voortaan tijdens de dienst niet meer roken".

In de kerk van Binnendijk was het zicht op de organist onttrokken door gordijntjes (HKE,

jaargang 17, nr 2, pagina 69, 70), de gemeentenaren konden de organist niet zien. Dat maakte het voor Teun erg gemakkelijk om een sigaret op te steken als de preek begon, er was toch niemand die het zag. Hij hoefde tijdens de preek niet te spelen. Hij moest wel het einde van de preek in de gaten houden, want dan moest hij weer in actie komen. Maar de preekstoel stond vlak bij het orgel, de dominee had geroken, dat Teun zat te roken.

Teun deed erg graag dingen die niet zijn toegestaan. Na de vermaning van de dominee bleef hij tijdens de preek toch roken. Hij ging gewoon wat verder van de preekstoel af zitten en blies de rook een andere kant op.

De Meern, december 1996
Chris Roothart
Meentweg 166
3454 AZ De Meern

Nogmaals

Eemnesser Voetbalvereniging 50 jaar

In ons 3e kwartaalblad van vorig jaar (1997) stond een artikel n.a.v. het 50-jarig bestaan van onze voetbalvereniging. We ontvingen een reactie op dit artikel van de hand van de heer W.G.P.G. Zanolli uit Bussum.

Hij schreef ons het volgende:

"In de begintijd speelden er meerdere Hilversummers in onze vereniging, overgehaald door de heer Dievenbach bij de NSF, waar hij toen werkzaam was. Zijn enthousiasme leidde echter tot een klacht bij de Bond, alwaar men hem

van "ronselen" betichtte, hetgeen gelukkig met een sisser afliep.

Het geld, dat benodigd was voor de aanschaf van materiaal etc. werd in die tijd verkregen door met een steunlijst langs alle deuren van Eemnes te gaan.

Overigens werd in eerste instantie niet de heer Dievenbach, die ons toen nog onbekend was, benaderd, doch de heer Van Duijne, die op zich nam, de heren Dievenbach en Berkhout te polsen voor een bestuursfunctie.

Het tweede elftal van de Eemnesser Voetbalvereniging in 1947

achter vlnr: Antoon Veen (voorover gebogen) Aart Brun-
del, Arend de Vries, Biel, Toon Koppen
voor vlnr: Van Os, Evert Veldhuizen, Ben ter Braake,
Henk van Kassel, Marks, Henk Lutje
(Aanvulling + herziening boekje 3, 1997.

In het midden het kleedhok bij het eerste voetbalveld van de Eemnesser Voetbalvereniging aan de Heidelaan. Links het huisje Heidelaan 4 waar Willem Tijken (1866-1946) zijn leven lang woonde.
Foto ± 1948.

Het vervoer van het elftal vond in het begin zeker niet met luxe auto's plaats. We zaten te kleumen in de laadbak van de vrachtauto, beschikbaar gesteld door de heer Hendriks.

Bij de oprichtingsvergadering waren meer personen aanwezig dan in het verslag in het HKE-blad nr. 3 van 1997 vermeld staat. Als bewijs stuur ik hierbij de eerste lijst van werkende leden, opgemaakt door de heer F. van Duijne.

W.G.P.G. Zanolli,
Leeuweriklaan 145
1403 CP Bussum
035-692 1767

KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE VOETBALBOND

OPGERICHT 1 AUGUSTUS 1946

DIPLOMA

voor het 1de elftal
van de vereniging

Cemnes

wegens het behalen
van het kampioenschap

2de Klasse - A. Z. M. C.

seizoen 1950-1951

Namens het Bestuur van de
„AFDELING UTRECHT van de K.N.V.B.”

De Secretaris: Competitieleider
[Signature]
De Voorzitter
[Signature]

K N V B

De heer Zanolli stuurde ons o.a. een foto van de "kleedkamer" bij het eerste veld van de voetbalvereniging aan de Heidelaan in Eemnes. Bij een groepsfoto die wij eerder publiceerden, wist hij alle namen correct weer te geven.

We willen hem bedanken voor zijn attente medewerking.

Voetbalvereniging Eemnes

Opgericht 29 augustus 1947

Lijst van werkende leden

Genoteerd op 29 augustus 1947:

Drent, Cornelis geboren 16 januari 1922

Eemnesserweg 26a Blaricum

Elsinga, Jannes, geboren 10 augustus 1920

Molenweg 8 Eemnes

De Groot, Arie geboren 26 juni 1929

Wakkerendijk 39 Eemnes

Hagen, Jan geboren 8 januari 1929

Laarderweg 130 Eemnes

Majoer, Nico geboren 24 april 1930

Zijtak 13 Laren NH

Mol, Sijtze geboren 31 oktober 1928

Laarderweg 21 Eemnes

Tak, Anthonius J. geboren 16 januari 1927

Laarderweg 128 Eemnes

Veldhuizen, Evert C. geboren 12 juni 1929

Nieuweweg 22b Eemnes

Venema, Dirk geboren 13 augustus 1927

Nieuweweg 40 Eemnes

Zanolli, Georgio W. geboren 17 augustus 1917

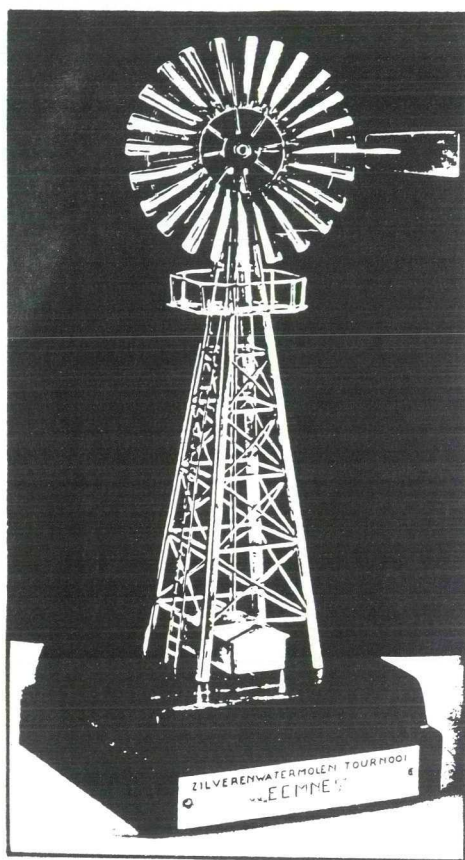
Laarderweg 76a Eemnes

Zanolli, Johannes J. geboren 17 februari 1926

Laarderweg 136 Eemnes

Zanolli, Wilhelmus G.P.G. geboren 17 september

1927, Laarderweg 136 Eemnes

Genoteerd op 9 september 1947

Mol, Carel A. geboren 4 februari 1916
Laarderweg 88 Eemnes

Mol, Dirk geboren 16 oktober 1921
Laarderweg 21a Eemnes

Mol, Jacob geboren 21 januari 1920
Wakkerendijk 13 Eemnes

Aarsen, H. geboren 25 juli 1913
Meentweg 129 Eemnes

Brevoord, G.M. geboren 30 september 1902
Laarderweg 122 Eemnes

Van Kassel, P.H. geboren 15 november 1929
Molenweg 4 Eemnes

Reeds eerder kondigden wij een interview met de heer Carel Mol aan, betreffende de voetbalvereniging Eemnes. Door speciale omstandigheden kon dit interview tot nu toe niet gerealiseerd worden.

Redactie

Baarhuisje R.K. Kerkhof Eemnes

In de 3e aflevering van het kwartaalblad van de HKE van het vorig jaar (1997) stond een oproep i.v.m. het baarhuisje op de R.K. begraafplaats van Eemnes. Er werd gevraagd hoe oud dat baarhuisje zou kunnen zijn.

We kregen een reactie van de heer Piet Hagen uit Drunen. Hij is geboren en getogen in Eemnes en woonde in zijn jeugd op Wakkerendijk 78. Hij kon niet vertellen wanneer het baarhuisje gebouwd is. Wel vertelde hij ons de volgende speciale herinnering:

"Mijn vader was Cornelis Hagen. In 1940 werd hij de opvolger van Jan van den Berg, als doodgraver op het R.K. Kerkhof van Eemnes. Jan van den Berg was de schoonvader van Reinier Hilhorst van het postkantoor. Jan was doodgraver en werkte in de tuin van de pastoor. Hij was bij ons thuis in de kost. Op 5 november 1940 is hij gestorven.

Mijn vader werkte als timmerman bij Eggenkamp. Nadat hij de taak als doodgraver van Jan v.d. Berg had overgenomen, kreeg hij de sleutels van het baarhuisje. Daarin stonden drie draagbaren.

We kregen in 1942 een Jood in huis; hij heette O.H. Goldschmidt. Hij is tot na de oorlog

bij ons in huis gebleven. Na de spoorwegstaking trok ook het gezin waaruit mijn vrouw afkomstig was, bij ons in. Dan hadden we ook nog 3 à 4 onderduikers in huis.

In de winter van 1944/1945 werden hier veel razzia's gehouden om jongelui op te pakken die in Duitsland te werk gesteld moesten worden. Vaak kregen wij een seintje als er weer een razzia kwam. Zo hebben we nogal eens een veilig heenkomen gezocht in het baarhuisje. We hebben daar verscheidene nachten geslapen! We namen dan matrassen en dekens mee en sliepen op de draagbaren. Ik heb me daar schuilgehouden met o.a. Arie v.d. Boom, de pleegzoon van Jan Brouwer van Wakkerendijk 70, met de Jood Goldschmidt en met Cor, de broer van mijn vrouw. De Duitsers hebben ons in dat baarhuisje nooit ontdekt!"

Piet Hagen
Piet Heinstraat 16
Drunen 0416-372954

P.S. We weten nog steeds niet wanneer het baarhuisje gebouwd is! Eventuele reacties naar:

Henk van Hees
035-538 9849

Korte geschiedenis van de familie Nagtegaal

Sinds het begin van de 20e eeuw vinden we in Eemnes een familie met de naam Nagtegaal. Deze familie is oorspronkelijk afkomstig uit Rotterdam. In dit artikel beperken we ons voornamelijk tot wat ook wel de Kralingse tak genoemd wordt: de familie Nagtegaal uit Kralingen. Via een vrouwelijke lijn stamt deze

familie af van een geslacht Nachtegael uit Capelle aan de IJssel. Deze Capelse tak stamt via een vrouwelijke lijn weer af van een Rotterdams geslacht. Zodoende is deze familiegeschiedenis terug te voeren tot ± 1300.

De Kralingse tak van de familie Nachtegaal was niet welgesteld en bestond veelal uit lieden die een ambacht uitoefenden in combinatie met het bewerken van een klein stukje land. Deze Kralingse tak behoorde van oudsher tot de Nederlands Hervormde kerk.

We beginnen ons verhaal dus bij de vrouw waarvan de Kralingse tak afstamt:

I **Maertgen Pietersdr. Nachtegael**
geboren vermoedelijk
Capelle a/d IJssel ca. 1575
overleden vóór 31 juli 1636
trouwt ca. 1600
Jan Adriaensz Proper

Uit dit huwelijk zijn drie kinderen bekend:
twee zonen en een dochter.
Eén van de zonen was:

II **Pieter Jansz Nachtegael**
ook wel: Proper Alias Nachtegael
geboren ca. 1610
overleden na 1679
trouwt ca. 1640
Marijtje Michiels
overleden Kralingen 1673

Pieter heeft zich tot ca. 1652 Nachtegael genoemd en daarna weer Proper zoals zijn vader heette. Op 4 mei 1643 en op 3 oktober 1666 kocht hij land in Kralingen. Op 30 april 1676 gaf hij zijn huis en 4 morgen land aan de armen van Kralingen, onder voorwaarde, dat zij hem tot aan zijn dood toe zouden onder-

houden en van alles voorzien zoals eten,
drinken en kleding.

Uit het huwelijk van Pieter en Marijtje zijn
10 kinderen bekend:

3 zonen en 7 dochters.

Hun oudste zoon was:

III

Aert Pietersz Nachtgegael
ook Proper

geboren Kralingen ca. 1644

begraven Hillegersberg 16-08-1715

trouwt ca. 1675

Neeltje Maartensdr.

overleden Kralingen 1707

Martinus Nagtegaal (1853-1922) en zijn vrouw Woutertje
Broere (1854-1936)

Aert en Neeltje woonden in Kralingen aan de Veenweg. In 1712 verkocht Aert zijn bezittingen aan zijn schoonzoon om daarna te verhuizen naar Hillegersberg.

Uit het huwelijk van Aert en Neeltje zijn 3 kinderen bekend: één zoon en twee dochters. De zoon was:

IV **Maerten Aertsz Nachtegaal**
gedoopt Kralingen 22-01-1676
overleden
Capelle a/d IJssel 30-01-1730
trouwt Bleiswijk 22-01-1706
Marijtje Jacobs Hoornweg
geboren 1681
overleden na 1739

Uit het huwelijk van Maerten en Marijtje zijn zeven kinderen bekend, waarschijnlijk allen zonen. Ze woonden in Kralingen. De vierde zoon was:

V **Gerrit Maartensz Nagtegaal**
gedoopt Kralingen 31-05-1711
overleden na 1771
trouwt 1) Waddinxveen 04-04-1734
Maria Cornelisdr. Verschuur
trouwt 2) Waddinxveen 16-06-1771
Anna Sanders

Uit het eerste huwelijk van Gerrit met Maria Verschuur zijn drie kinderen bekend. In die tijd woonde het echtpaar in Lopik en Waddinxveen.

De oudste zoon was:

VI **Martinus Gerritsz Nagtegaal**
geboren Lopik 31-03-1737
overleden
Alphen a/d Rijn 27-10-1789
trouwt 1)
Alphen a/d Rijn 13-05-1759

Staande vlnr: de zusters Fijtje Marijtje Nagtegaal (1892-1959), tr. Melis Blom, Kuintje Nagtegaal (1887-1946), Annigje Nagtegaal (1893-1970) en hun moeder Woutertje Broere (1854-1936)

Ingetje Jacobs Tuyenebreyer
trouwt 2)
Alphen a/d Rijn 27-11-1784
Elisabeth van Teijlingen

Martinus en zijn gezin woonden in Alphen aan de Rijn. Uit het eerste huwelijk zijn vijf kinderen geboren: drie zoons en twee dochters.

De derde zoon was:

VII **Gerrit Martinusz Nagtegaal**
gedoopt
Alphen a/d Rijn 17-04-1763
overleden
Alphen a/d Rijn 23-04-1826
trouwt
Alphen a/d Rijn 04-03-1792
Aagje van Tol
(1767-1819)

Gerrit werd op 12 februari 1791 benoemd tot sluiswachter bij de Gouwesluizen. Hij werd hiertoe benoemd door het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Uit zijn huwelijk met Aagje van Tol zijn in Alphen aan de Rijn zeven kinderen geboren: 3 zoons en vier dochters.

De oudste zoon was:

VII **Martinus Gerritsz Nagtegaal**
geboren ter Aar 29-08-1794
overleden Kerkbuurt 04-04-1858
trouwt Piershil 08-05-1825
Jannetje van Koppen
geboren 1790

Martinus was winkelier en had een bouwbedrijf. Uit zijn huwelijk met Jannetje van Koppen zijn vier kinderen geboren: 2 zoons en 2 dochters. De drie oudsten zijn in Piershil geboren en de jongste in Aarlanderveen.

De oudste zoon was:

IX **Gerrit Nagtegaal**
geboren Piershil 14-11-1826
overleden Wilnis 12-06-1871
trouwt Wilnis 01-11-1851
Kuintje ten Haken
(1826-1904)

Gerrit was timmerman van beroep. Hij woonde met zijn gezin in Wilnis. Uit zijn huwelijk

met Kuintje ten Haken zijn elf kinderen geboren: 6 zoons en 5 dochters. Van deze elf kinderen zijn er 9 overleden vóór het 4e levensjaar. De tweede zoon was:

X	Martinus Nagtegaal	
	geboren Wilnis	22-10-1853
	overleden Utrecht	05-07-1922
	trouwt Wilnis	16-08-1878
	Woutertje Broere	
	geboren Wilnis	08-11-1854
	overleden Wilnis	19-11-1936

Martinus was timmerman van beroep. Hij woonde met zijn gezin in Wilnis. Hij en zijn vrouw Woutertje Broere kregen 11 kinderen: acht zonen en drie dochters.

Twee van zijn kinderen kwamen naar Eemnes. Dat was de op één na de jongste dochter:

	Fijtje Marijtje Nagtegaal	
	geboren Wilnis	21-02-1892
	overleden Zeist	15-05-1959
	trouwt Wilnis	14-07-1916
	Melis Blom	
	geboren Eemnes	25-02-1890
	overleden Zeist	23-08-1973

Melis Blom was een zoon van Gijsbert (Gies) Blom en Maria Ridder. Hij was aanvankelijk timmerman van beroep. Zijn oudere zus Aaltje was getrouwd met Jan Nagtegaal. Via hem zal hij zijn vrouw Fijtje Nagtegaal hebben leren kennen, een zus van Jan. Fijtje vestigde zich na haar huwelijk op 29 september 1916 in Eemnes. Het jonge echtpaar ging wonen op Laarderweg 47. Melis (Meep) Blom heeft volgens de verhalen ook enkele huizen langs de Laarderweg gebouwd aan het eind van de twintiger jaren. Genoemd worden het pand Laarderweg 46 en het dubbele pand Laarderweg 48/50. Zelf moet hij met zijn gezin nog enige jaren op Laarderweg 50 gewoond hebben. Op 20 augustus 1925 werd dochter Maria geboren. Zij

bleef het enige kind van Melis Blom en zijn vrouw Fijtje.

Op 7 februari 1929 verhuisde de familie naar Hilversum (Prof. Kochstraat 23). Een aantal huizen in deze straat had Melis Blom zelf gebouwd. Met de verkoop van die huizen liep het echter niet zo voorspoedig. I.v.m. de malaise van de crisisjaren besloot Melis om te stoppen met het aannemerswerk en de bouwvak. Op 27 augustus 1932 volgde een verhuizing naar Haarlem. (Barteljorisstraat 42). Melis werd winkelier (o.a. boeken). In 1953 had hij op het eerder genoemde adres in Haarlem nog een sigarenmagazijn onder de naam "De Oude Tijd".

In 1957 verhuisde het gezin naar Zeist waar dit echtpaar tot het levenseinde gewoond heeft.

Melis (Meep) Blom (1890-1973) en zijn vrouw Fijtje Marijtje Nagtegaal (1892-1959)
Woonden Laarderweg 47 en later Laarderweg 50

Sigarenmagazijn "De Oude Tijd" Barteljorisstraat 42 Haarlem. Vanaf 1932 woonden Melis Blom en Fijtje Nagtegaal hier. Deze ansichtkaart is verzonden in december 1941 en toont een lange rij wachtenden die een rokertje wilden kopen in de tijd van de distributie.

Een oudere broer van Fijtje Marijtje Nagtegaal was:

XI	Jan Nagtegaal	
	geboren Wilnis	28-11-1883
	overleden Eemnes	10-10-1958
	trouwt Eemnes	28-07-1911
	Aaltje Blom	
	geboren Eemnes	10-06-1883
	overleden Eemnes	16-07-1942

Jan Nagtegaal is vanuit Wilnis als timmerman gaan werken bij de firma Haring in Laren NH. Jan stond bekend als een zeer vakkundig timmerman. Voor de bouw van villa's in Laren werd hij veel gevraagd.

Hij trouwde in 1911 met Aaltje Blom uit Eemnes. Vader Gies Blom en moeder Maria Ridder hadden een boerderijtje/kruidenierswinkeltje

op Molenweg 8 (later Elsinga).

Na hun huwelijk gingen Jan en Aaltje wonen op het boerderijtje Molenweg 21 (later Henk Roodhart). Vader Jan was timmerman en werkte ook wel als aannemer. Zodoende zal het hem ook wel aangelokt hebben om zijn eigen huis te bouwen. Dit huis kwam gereed rond 1918 en het was het pand Molenweg 17. Rond 1960 is dit huis gesloopt en werd op dezelfde plaats het nieuwe huis voor Dr. Smit gebouwd.

Jan Nagtegaal en Aaltje Blom kregen 9 kinderen:

XII 1. **Woutertje Nagtegaal**

geboren Eemnes 17-07-1912

overleden Aarlanderveen 14-07-1984

trouwt Eemnes 12-03-1940

Willem Molenaar

(1913-1964)

Willem was politie-ambtenaar van beroep.

XII 2. **Maria Nagtegaal**

geboren Eemnes 17-11-1913

trouwt Eemnes 28-10-1943

Jan Gerrit Rollman

(geb. 1911)

Maria was vóór haar huwelijk werkzaam als kraamverpleegster. Haar man was gemeente-ambtenaar.

XII 3. **Gijsbertha (Bep) Nagtegaal**

geboren Eemnes 11-08-1915

trouwt Eemnes 25-03-1941

Johannes van der Gugten

Johannes was adjudant bij de Koninklijke Luchtmacht. Eerst woonde dit gezin vijf jaar in Luijks-gestel aan de Belgische grens en sindsdien in Den Haag.

Martinus (Tinus) Nagtegaal (1918-1985) en zijn zus Alida (Ali) Nagtegaal (1928-1988)

XII 4. **Martina Nagtegaal**

geboren Eemnes 12-12-1916

overleden 03-1996

trouwt Voorschoten 30-09-1960

Leonard Zilverentant (geb. 1907)

Martina heeft bij haar vader Jan Nagtegaal gewoond tot zijn dood.

Haar man was rijksambtenaar.

XII 5. **Martinus Nagtegaal**

geboren Eemnes 09-05-1918

overleden Eemnes 05-11-1985

trouwt 30-06-1948

Johanna van Kooten

Tinus was timmerman van beroep.

Jarenlang woonde hij met zijn gezin op Veldweg 9. Uit zijn huwelijk met Johanna van Kooten zijn vijf kinderen geboren: 3 dochters en 2 zoons. Jan (geb. 1948) en Martin (geb. 1956).

XII 6. **Willemina Nagtegaal**
geboren Eemnes 21-05-1922
overleden Utrecht 10-11-1986
trouwt Eemnes 1944

Hendrik Schotsman

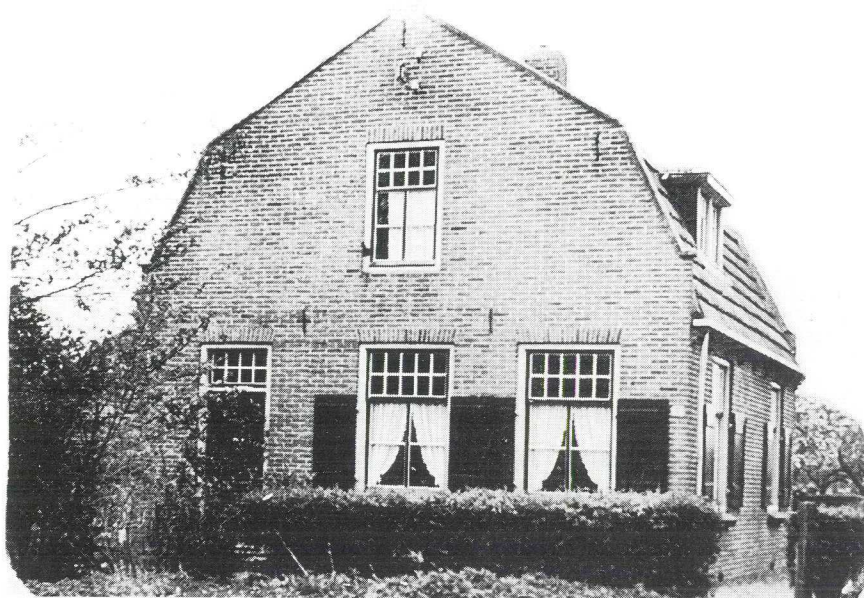
(1922-1980)

zoon van Teunis Schotsman en Teunisje van den Broek

Hendrik was gemeente-ambtenaar. Eerst woonde dit gezin een aantal jaren in Eemnes en later in Laren.

Jan Nagtegaal (1883-1958) en zijn vrouw Aaltje Blom (1883-1942)

Het huis Molenweg 17 gebouwd door Jan Nagtegaal rond 1918. Gesloopt rond 1960.

Volgens zeggen was Jan Nagtegaal een kundig timmerman-veel gevraagd bij de bouw van villa's in Laren. Hij woonde hier met zijn gezin vanaf ± 1918 tot zijn dood in 1958.

XII 7. Kuintje Nagtegaal

geboren Eemnes 17-02-1925
trouwt

Jacobus (Koos) de Groot
(1924-1997)

zoon van Cornelis de Groot en
Pleuntje Advocaat.

Koos de Groot was veehouder/landbouwer o.a. op Meentweg 11. Op een gegeven moment is dit gezin verhuisd naar Pesse in Drente.

XII 8. Alida (Au) Nagtegaal

geboren Eemnes	13-05-1928
overleden Amsterdam	24-06-1988

trouwt Eemnes (aangifte) 18-03-1947
Johannes Jacobus Zanoli
(1926-1996)

zoon van Hendrikus Guani Selestino
Antonius Zanoli en Johanna Jacoba
Smit.

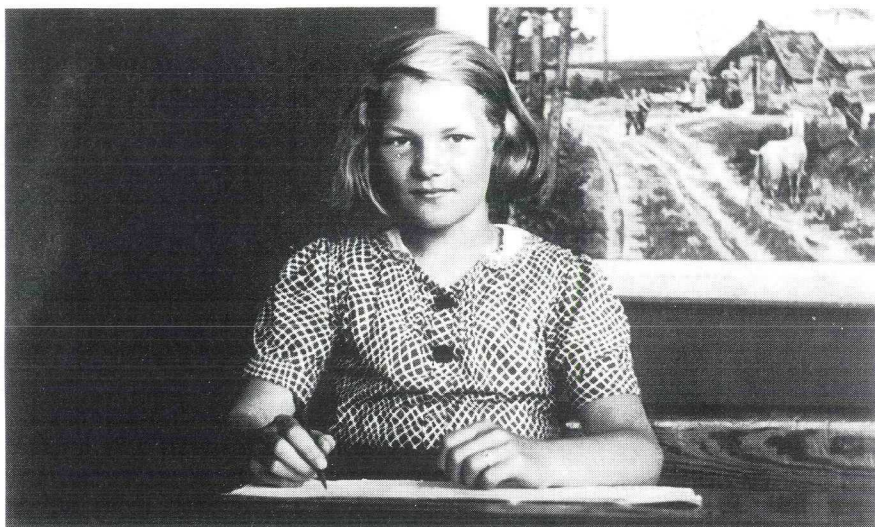
Joop Zanoli was handelaar (fietsen-
zaak). Het gezin woonde o.a. op
Laarderweg 136.

Op 12 juni 1920 was uit het huwelijk van Jan
Nagtegaal en Aaltje Blom nog een doodgeboren
kind ter wereld gekomen.

Hun derde dochter Bep Nagtegaal haalde de
volgende jeugdherinneringen op aan het Eemnes
van het begin van deze eeuw:

De kinderen van Jan Nagtegaal en Aaltje Blom:
achter vlnr: Zus (Woutertje 1912), Bep, (1915)
midden vlnr: Tine (1916) Miek (1913) Tinus (1918)
voor vlnr: Kuintje (1925) Mien (1922)
Alida ontbreekt. De foto is genomen rond 1927.

Alida Nagtegaal (1928-1988) in haar schooltijd op de Gooise Vakschool voor meisjes te Bussum

"Als kinderen hebben we een hele fijne jeugd gehad. Als we uit school kwamen, gingen we eerst naar de boerderij van de Passen (Molenweg 10) om een bal te halen (snoep) en even gezellig te praten. We noemden de familie Pas Ooms en Tante. Je had Hendrik, Wulf, Gijs, Harmen en Tantje Geertje.

Hendrik Pas was vaak boos op ons. We speelden dan in de oude molen achter de boerderij van de Passen. Onderin had Hendrik daar kippen. We deden soms de deur van binnen op slot, vingen een paar kippen, klommen dan de trappen op, helemaal naar boven. Daar lieten we de kippen los uit een soort raampje zodat de beesten een stuk naar beneden moesten vliegen. En dan kwam Hendrik aangelopen, maar hij kon er niet in want de deur zat op slot. Wat hadden we dan een lol!

Naast ons huis was een kippenhok van Pas. Onze broer Tinus zag eens dat Hendrik Pas

eieren onder zijn pet deed. Tinus pakte een eierkool (brandstof) en gooide die naar de pet van Hendrik met het gevolg dat het eierstruif langs zijn hoofd liep, waar we natuurlijk erg om lachten.

Naast ons huis (Molenweg 17) was het laantje van Pas. (Van de molen naar de Wakkerendijk.) Daar speelden we erg veel. Op een keer moesten we boodschappen doen in het dorp en als je het laantje doorliep moest je over een plank en dan kwam je op een weiland. Maar naast dat weiland lag dat van Rijk Rigter en daar liepen schapen en een ram. Mijn oudste zus, haantje de voorste, liep over de plank en werd gezien door de ram, die over de tussensloot kwam en haar op de horens nam. Ze

Voorste rij vlnr: Willemina Nagtegaal, Kuintje Nagtegaal en haar man Koos de Groot, Martina Nagtegaal en vader Jan Nagtegaal.
Achter staand: Alida Nagtegaal

STAMBOOM VAN HET GESLACHT NAGTEGAAL

Maertgen Pietersdr. Nachtegael
(+/- 1575 - +/- 1635) Capelle a.d.

Pieter Jansz. Nachtegael/Proper
(+/- 1610 - +/- 1680) Kralingen

Aert Pietersz. Nachtegael/Proper
(+/- 1644 - 1715) Kralingen

Maerten Aertsz. Nachtegael
(1676 - 1730) Kralingen

Gerrit Maartensz. Nagtegaal
(1711 - +/- 1775) o.a. Waddinxve

Martinus Gerritsz. Nagtegaal
(1737 - 1789) Alphen aan de Rijn

Gerrit Martinusz. Nagtegaal
(1763 - 1826) Alphen aan de Rijn

Martinus Gerritsz. Nagtegaal
(1794 - 1858) o.a. Piershil

Gerrit Nagtegaal
(1826 - 1871) Wilnis

Martinus Nagtegaal
(1853 - 1922) Wilnis

Fijtje Marijtje Nagtegaal
(1892 - 1959) o.a. Laarderweg 47/50

x Melis Blom
(1890 - 197

Woutertje
Nagtegaal
(1912 - 1984)
x
Willem
Molenaar
(1913 - 1964)
Aarlanderveen

Maria
Nagtegaal
(1913 -)
x
Jan Gerrit
Rollman
(1911 -)

Gijsbertha
Nagtegaal
(1915 -)
x
Johannes
van der Gugten
o.a. Den Haag

Martina
Nagtegaal
(1916 - 1996)
x
Leonard
Zilverentant
(1907 -)

x Jan Adriaensz. Proper

x Marijtje Michiels

x Neeltje Maartensdr.

x Marijtje Jacobs Hoornweg
(1681 – ca. 1740)

x Maria Cornelisdr. Verschuur

x Ingetje Jacobs Tuijenebreijer

x Aagje van Tol
(1767 – 1819)

x Jannetje van Koppen

x Kuintje ten Haken
(1826 - 1904)

x Woutertje Broere
(1854 – 1936)

Jan Nagtegaal
(1883 – 1958) Molenweg 21/17

x Aaltje Blom
(1883 – 1942)

artinus
Nagtegaal
(1918 – 1985)

hannna
n Kooten
ldweg 9

Willemina
Nagtegaal
(1922 – 1986)

x
Hendrik
Schotsman
(1922 – 1980)
Eemnes/Laren

Kuintje
Nagtegaal
(1925 -)

x
Jacobus (Koos)
de Groot
(1924 – 1997)
o.a. Meentweg 11
Pesse

Alida
Nagtegaal
(1928 – 1988)

x
Johannes (Joop) J.
Zanoli
(1926 – 1996)
o.a. Laarderweg 136

Burgerlijke stand

EEMNES

De ambtenaar van den burgerlijken stand der gemeente
verklaart, na raadpleging van de registers van huwelijksaangifte dier gemeente,
en voor zooveel hem bekend, dat op **18. MRT. 1947** 19 door

Zanoli, Johannes Jacobus (21j)

en

Nagtegaal, Alida (18j)

huwelijksaangifte is gedaan

N. S. 6838

EEMNES

18. MRT. 1947

19

onderteekening of stempel

J. A. van Duyn

werd flink toegetakeld. De anderen vluchtten gauw weer het laantje in. Ma was toen flink boos op ons.

De Molenweg was ook heel gezellig. Waar nu het huis van Hoepen staat samen met wat andere huizen, was toen een lage eikenwal, waar we ook erg veel speelden. We mochten uit school altijd spelen, buiten of thuis." Tot zover de herinneringen van Bep Nagtegaal.

Hiermee sluiten we het familieverhaal Nagtegaal af.

We hebben veel gebruik gemaakt van het boek: "Het Rotterdamse geslacht Nagtegaal" geschreven door Hans Karel Nagtegaal (uitgave 1988). Verder bedanken we mevrouw G. van der Gugten-Nagtegaal en Nicole de Leeuw-Zanoli voor de informatie en de foto's die ze beschikbaar stelden voor dit artikel.

Voor op- en aanmerkingen kan men terecht bij

de samensteller:

Henk van Hees
Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes
035-538 9849

In onze serie "Oud Eemnessers", vertelt mevrouw Clementina Maria (Mengs) van der Wardt-Makker, ons haar verhaal over haar familie.

Mevrouw Van der Wardt werd op 8 januari 1914 geboren op Meentweg 85 te Eemnes. Zij is een dochter van Jan Makker en Mijntje Elders.

De boerderij (Meentweg 85) van toen is nu helemaal verbouwd en gesplitst in twee woonhuizen. Het ouderlijk huis stond op een hele mooie plek die iets hoger gelegen was dan de directe omgeving.

"Tijdens de overstroming in 1916 heeft een tante, een zuster van mijn moeder en haar gezin die achter op de Meentweg woonden, bij ons tijdelijk onderdak gevonden. Dat was heel gewoon in die tijd." De boerderij op Meentweg bood toen een veilige droge plek.

"Wij waren thuis met 8 kinderen, 2 jongens en 6 meisjes, ik was de vierde in de rij". Het was in die tijd anders dan nu, natuurlijk hadden niet alle kinderen hun eigen kamer.

"We sliepen met z'n drieën in één bed. Het bed lag niet op een latten bodem, nee, het bed lag gewoon op stro. Op de boerderij liepen ongeveer 20 koeien rond, maar er waren ook kippen, eenden, varkens en schapen. Moeder liet van de wol van de schapen dekens maken".

Moeder en vader Makker moesten beiden hard werken op de boerderij maar er was ook nog een knecht die bij de familie inwoonde.

"Mijn vader was veel ziek en dus ging moeder met de knecht 's ochtends mee om te melken. Moeder vond dat niet altijd even plezierig op de wagen met een dissel. Ik kon ook niet goed met een dissel rijden want mijn benen waren veel te kort. Die dissel kon je met je benen sturen en dat is heel zwaar."

Toen mevrouw Van der Wardt zes jaar werd ging ze naar school. Ze heeft 6 jaren onderwijs gehad, op haar twaalfde verliet ze de school. Haar school stond naast de katholieke kerk. Het was een meisjesschool, een school waar les gegeven werd door de zusters Franciscanessen. Ze waren heel vriendelijk. Het klooster stond naast de school. Er zaten ca. 10-12 kinderen bij elkaar in één klaslokaal en er zaten twee klassen bij elkaar. In die tijd lag er zand op de vloeren van de klaslokalen, houten vloeren met zand erover, vermoedelijk tegen vlooien en ander ongedierte.

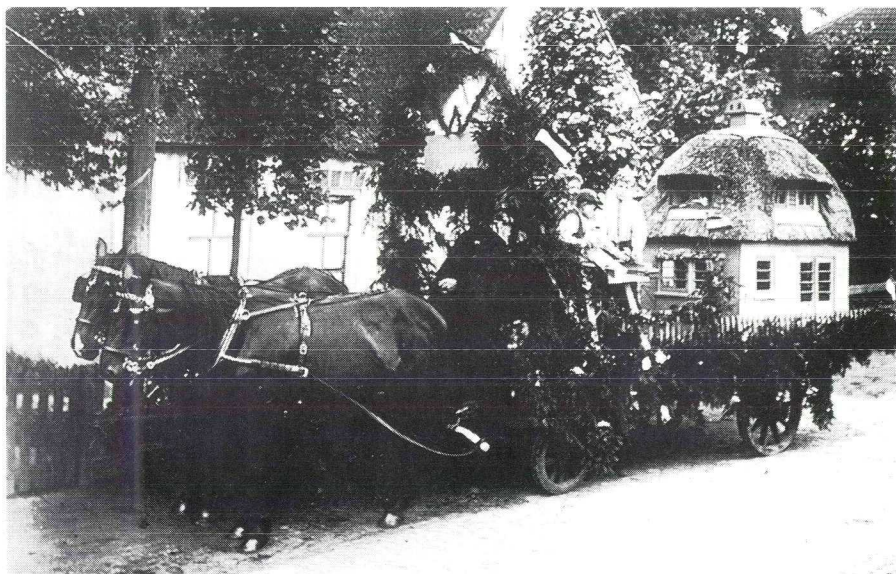
Natuurlijk werd er ook kattekwaad uitgehaald. Mevrouw Van der Wardt kan zich het volgende voorval nog heel goed herinneren. "Het was ongeveer 1920, er reden nog weinig auto's, maar op de Wakkerendijk, langs de school, werd toch regelmatig een auto gesignaleerd. De auto's reden niet hard, misschien 30 km. per uur, maar je moest er natuurlijk wel voor uitkijken. Met een paar vriendinnetjes hebben we toen het spelletje bedacht "Wie durft midden op de weg te blijven staan?". Ik zei dat ik dat wel durfde. Ik ging midden op de weg staan toen er een auto in de verte aan kwam rijden. De auto kwam zachtjes aanrijden en de automobilist toeterde en daarom ging ik niet opzij. Ik zei dat hij er best langs heen kon. Ik bleef gewoon staan. Maar wat was het geval? Er kwam net een politieagent aan en wij lachen! Die vroeg ons: "Wie durft hier zo op de weg te blijven staan ?" Niemand zei

iets....en ik zeker niet!" De politieagent zei toen kwaad: "Als dat weer gebeurt dan ga je de kast in".

De kast was de cel onder de toren van de huidige Nederlands Hervormde kerk.

"Toen ik 12 jaar oud was moest ik gaan werken. Moeder bracht me aan de hand weg. Helemaal lopend de Meentweg af. Ik was heel lang meisje voor dag en nacht in Eemnes, maar ook in Laren en Blaricum".

Ze vond het niet erg om uit werken te gaan. Wat ze wel erg vond was dat ze vanaf dat moment niet meer mocht lezen. Hoewel.... van haar moeder mocht ze thuis ook niet veel lezen, maar als de anderen met elkaar aan het praten waren, lag ze vaak stiekem op de grond toch te lezen. Als ze een boekje van school

Praalwagen uit de optocht t.g.v. het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina in 1923. De jongen met de pet is Toon van der Wardt, daarachter de tweeling Gerrit en Herman Eggenkamp.

Wakkerendijk t.o. nr. 32 - Boerderij van Rigter

Toon van der Wardt (Anthonius) (1908-1978) getrouwd met Clementia Maria Makker (Mengs)

mee kreeg had ze het al uit voordat ze thuis kwam.

Haar moeder zei dan ook tegen die eerste familie waar mevrouw van der Wardt ging werken: "Haal de boekjes maar een beetje weg, want ze doet zo graag lezen. Van die deren komt niets van terecht".

"'s Zondagsmiddags om 3 uur uit het lof, ging ik me eerst verkleden, want als je naar de kerk ging had je je goeie kleren aan, en pas daarna mocht ik naar moeder toe. Ik bleef dan thuis slapen maar ik moest maandagmorgen om 8 uur weer op het werk zijn". Ik verdiende fl. 3,-- in de week. Dat geld gaf ik aan moeder en ik kreeg een kwartje zakgeld. Daar spaarde ik van voor mijn uitzet."

"Toen ik 15 was moest ik thuiskomen werken omdat mijn vader heel ziek was. Ik hielp moeder dan met melken maar ook met hooien. 's Morgens om vijf uur werd ik dan door moe-

der gewekt. Als het hooitijd was, moesten de mannen er al om drie uur 's nachts uit om te maaïen en te hooïen. Als wij klaar waren met melken stond de eerste hooiwagen al klaar om te lossen. M'n zuster stond op de wagen en ik stond in het hakgat om het hooi verder op de berg te gooien.

Daarna ben ik weer uit huis gaan werken, maar alleen nog voor overdag o.a. bij de zusters Franciscanessen, de school schoonmaken en de was doen in het klooster".

"In 1936 ben ik getrouwd met Toon van der Wardt (30 juni 1908 - 6 oktober 1978). Moeder betaalde de bruiloft en een groot gedeelte van de uitzet. Er werd thuis feest gevierd. Dat was altijd heel leuk.

Toon was timmerman, soms ook uitvoerder, dat verdiende iets beter. Hij verdiende toen fl. 27,-- in de week. Het was toen een slechte tijd met veel werkloosheid. Toon is bij Eggenkamp begonnen met werken vanaf het moment dat hij school verliet tot hij ongeveer 20 jaar oud was.

Het huis waar ik nu woon en hiernaast (Laarderweg 86c) heeft mijn man zelf gebouwd. Het werd het grootste huis van de Laarderweg. Het was toch wat dat hij hier zo'n huis ging bouwen. Ik durfde er niet in te kijken als ik langs kwam.

Ik schaamde me gewoon want iedereen sprak erover. Er was een oom die zei; "Je kan hoog bouwen, maar laag vallen", maar dat is gelukkig niet uitgekomen".

"Mijn man is geboren op de Meentweg nr. 61. Hij was er één van negen kinderen. Zijn vader was boer. Hij heeft gewoond in een heel klein huisje".

"Ik kreeg twee kinderen vóór de oorlog en drie kinderen tijdens de oorlog. Ida is in de

hongerwinter geboren, in december 1944. Ik zal het nooit vergeten mijn man lag toen met longontsteking op bed en ik lag in het kraambed. 's Avonds was er geen elektra en geen water. Mijn broer heeft er toen voor gezorgd dat er een extra bed kwam zodat de kraamhulp (Zr. Endedijk uit Laren) kon blijven slapen."

"In de oorlog (op 12 mei 1943) is aan de zuidkant van de Laarderweg een Engels vliegtuig neergestort. Het was een enorme klap. Kees, de oudste, heeft het vliegtuig aan zien komen. Het was een bende in huis. Zelfs de glas-in-lood ramen binnen in het huis waren allemaal gebroken."

Van de 7 passagiers heeft slechts één het ongeluk overleefd, dat was de navigator. Helaas is hij door de Duitsers opgepakt. (red)

"Toen Ida geboren is in de hongervinter, toen heb ik voor het eerst een beetje hulp in de huishouding gekregen. Het meisje kwam uit een gezin van 7 kinderen.

Ze woonde in Laren maar ze kwam van de Betuwe. Ik heb nog steeds contact met haar. Toen de oorlog over was zei haar vader tegen mijn man "Wil jij niet mijn huis opknappen". De man was daar kweker en wilde graag weer naar huis.

Toon wilde dat wel doen en ze gingen op de fiets naar de Betuwe toe. Er was geen ander vervoer. Je was blij dat je de fiets nog had. Die fiets had de hele oorlog onder de grond gezeten, anders moest je hem inleveren aan de Duitsers.

Toen heeft Toon daar het huis opgeknapt. Andere Betuwers vroegen hem toen ook hun huis op te knappen. Hij heeft daar een heel groot huis opgeknapt.

Zo is hij na de oorlog, in het kader van de wederopbouw, in de Betuwe verzeild geraakt.

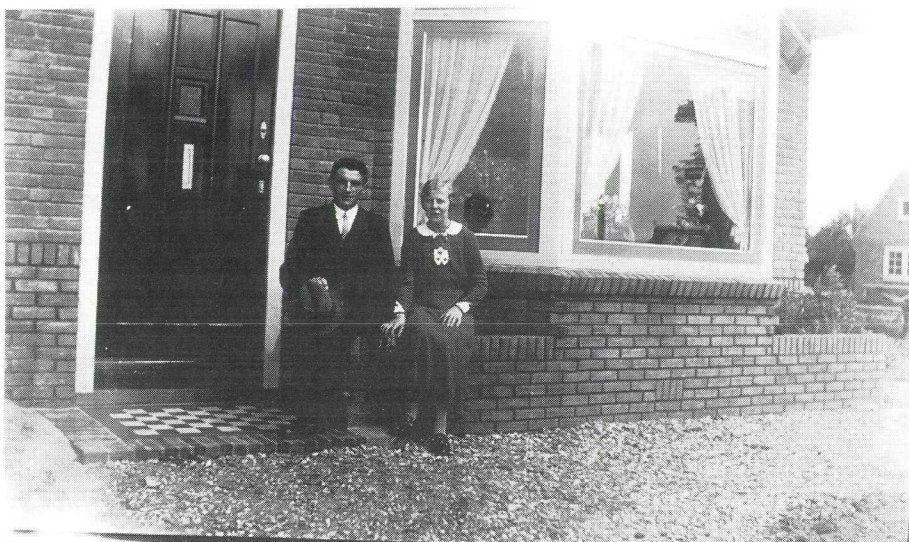
De hele week was hij weg, dat heeft viereneenhalf jaar geduurd.

Toon is daar begonnen met Jaap Bieshaar. Op een gegeven moment moest hij een metselaar hebben en Kobus Kroeskamp zag dat wel zitten; zo zijn ze compagnons geworden. Toen Toon na viereneenhalf jaar werken in de Betuwe liever terug ging naar Eemnes, is Kobus nog een jaar in de Betuwe gebleven; daarna is hij naar Canada gegaan.

In die tijd dat Toon in de Betuwe werkte, kreeg ik nog 2 kinderen. Als hij wist dat er een baby geboren werd, kwam hij soms midden in de week thuis. Hij kwam bijvoorbeeld net thuis voordat Ton geboren werd en daar was ik

Jeugdfoto van Clementia Maria Makker (Mengs) (geboren 1914) getrouwd met Toon van der Wardt

Toon van der Wardt en Mengs Makker voor hun pas gebouwde woning Laarderweg 86c.
Foto van augustus 1936

heel blij om".

"Zoals ik al zei, is mijn man na de oorlog voor zichzelf begonnen. Mijn man leidde het bedrijf en ik zorgde voor de kinderen. Het personeel kwam 's morgens om 9 uur om koffie te drinken en hun brood op te eten. Om half elf was het weer koffie drinken in huis. Dat was altijd zo. Je moet goed zijn voor je personeel. Toon verbouwde veel, maar hij deed ook veel nieuwbouw. Er zijn nog al veel huizen die hij hier gebouwd heeft. Hij heeft veel op de Veldweg gebouwd.

Ook buiten Eemnes heeft hij gebouwd, hij heeft o.a. in Amstelveen een flatgebouw gebouwd waar 12 gezinnen in konden wonen.

We hadden een goed bedrijf en we konden er goed van leven. Maar de boekhouder zei wel dat we zuinig aan moesten doen. Ik weet nog dat Toon een keer thuis kwam uit de Betuwe en

zei dat hij voor die week helaas geen geld mee had genomen.

De wederopbouw, die in Groningen gevestigd was, had die week niet of niet voldoende uitbetaald. Kobus Kroeskamp is toen vanuit de Betuwe op de motor naar Groningen gereisd om geld te halen. Het was een lange zware reis en het was bitter koud. Van het verdiende geld van die week moesten eerst de salarissen van het personeel betaald worden. Die week moest ik maar poffen, wat had ik daar een hekel aan!".

"Ik vind het heel leuk dat de zaak overgegaan is van vader op zoon. Jan en Ton hebben de zaak overgenomen. Ton heeft zijn aannemersdiploma gehaald en was de jongste aannemer. Nu zit de jongste zoon van Jan, Jos van der Wardt, ook in het bedrijf. Hij woont nu naast me."

"Als er vroeger kermis in het dorp was, was er maar 1 zweefmolen; die stond dan bij Jan Perier. Jan Perier woonde in het huis waar nu dokter Beijerinck woont.

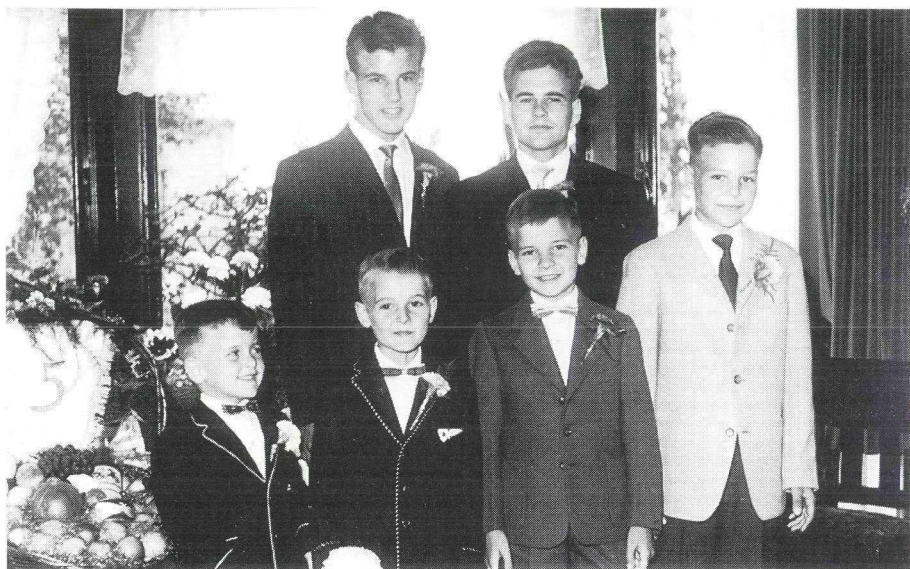
Het echte feestvieren gebeurde niet op straat, maar in de herbergen.

Je had veel schik in kermistijd; je kreeg 10 cent van moeder en dan ging je uit, naar de kermis. Eigenlijk was kermis kleine kinderen en niet voor de groten.

Bij Daatje Nagel in de Kerkstraat, een heel klein kruidenierswinkeltje, kon je voor een cent snoep uitzoeken. Zo leuk ! Daar gingen ze allemaal naar toe.

Daatje had veel geduld met al die jongens daar in de winkel die snoep uit kwamen zoeken en niet konden kiezen.

Ook gingen ze naar het café van Gies van Dalen, het was daar altijd heel gezellig. In de Kerkstraat was het café van de opa van Johan Eek, later overgenomen door Dirk van der Wardt.

De zoons van Toon van der Wardt en Mengs Makker.
 Achter vlnr Jan (1941), Kees (1938)
 Voor vlnr Gerard (1957), Harry (1954), Co (1951-1972),
 Ton (1948).
 Foto uit 1961

Als je wat ouder was, ging je met je vriendinnen naar de kermis in Laren en Blaricum. Die vriendjes kwamen er vanzelf bij."

"We vierden veel feesten thuis, met je vriendin een kaartje leggen en een borreltje erbij. We gingen ook best eens gezellig het café in als het feest was.

Er was wel een toneelvereniging. Toon was een geweldige toneelspeler.

Samen met Kees van Wegen stond hij eens op het toneel toen Kees zijn tekst kwijt was. Kees verzon gewoon zelf de tekst en mijn man deed net of het erbij hoorde totdat Kees weer wist hoe de tekst was. Gelukkig wist het publiek er allemaal niets van en heeft er ook niets van gemerkt.

Toon had altijd hoofdrollen. Hij moest, op

het toneel, eens een keer iemand doodschietsen. Toen Toon schoot, liet zijn tegenspeler een harde scheet en toen hij omviel zei mijn man: "Wat reutelt ge nog, dat zal ik je een tweede schot geven".

Ja, als er toneel werd gespeeld dan kwam het hele dorp ook kijken, dat was gezellig!"

En wij vonden het gezellig om mevrouw Van der Wardt te interviewen. We willen haar hartelijk bedanken voor de spontane medewerking!

Mieke Pijnappel
Myriam Wijgman

Foto gemaakt in 1961 tgv het 25-jarig huwelijksfeest van Toon van der Wardt en Mengs Makker.

Achter staande vlnr José (1946), Kees (1938), Mien (1939), Jan (1941), Henny (1943), Ida (1944)
Voor Ton (1948), Gerard (1957), Mengs Makker (1914), Toon van der Wardt (1908), Harry (1954) Co (1951)

Op bezoek bij de familie Zeldenrijk
Wakkerendijk 104 te Eemnes

20 april 1998 was het dan zover!

Slecht wegdek, stromende regen en ... een hond die bewoners, erf en huis "vakkundig" bewaakt! Rom van der Schaaf en Marijcke Beel hebben dit alles "overleefd" en zijn zonder kleerscheuren bij de familie Zeldenrijk binnen gekomen. In een geanimeerd gesprek, onder het genot van koffie met koek, kwamen de anekdotes over hun leven, werk en familie ter sprake. Zeker de heer des huizes kon met veel enthousiasme en liefde voor de boerderij zijn ervaringen vertellen.

De indeling van de voorgevel is niet gewijzigd.

Terugblik

Op 30 april 1967 kwamen Gerrit Zeldenrijk, zijn vrouw Geertje Zeldenrijk-Oosterbeek en hun twee kinderen Antoon en Gerie in Eemnes wonen op het huidige adres. Voordat zij naar Eemnes kwamen, dreven zij dertien jaar lang een melkslijterij in Abcoude en werd gevent langs de deur. Beide echtelieden zijn opgegroeid op een boerderij; te Abcoude en Ouderkerk aan de Amstel. Zij zijn geboren in 1931. Na jaren een melkzaak te hebben gehad, ging hun hart toch weer uit naar het boerenbedrijf. Een advertentie in het blad "De Boerderij" bracht hen in contact met de vroegere bewoner Andries Arends. Al ongeveer 200 jaar werd de boerderij verhuurd door de Hervormde Diaconie Eemnes-Buiten. Een broer van de heer Gerrit Zeldenrijk attendeerde op de advertentie, maar gaf tevens de raad: "Ga eerst goed kijken". De ouders van Geertje Zeldenrijk hadden geen vertrouwen in een goede afloop. Toch werd de knoop doorgehakt en de koop gesloten. Voor de naam van hun huis dachten zij in eerste instantie aan "Op hoop van zegen". Het werd echter het meer uitdagende "De Tijd zal 't Leren". Dat heeft het dan ook gedaan en het werd een groot succes. Met heel veel plezier en noeste arbeid hebben zij het doel bereikt, waarvoor de overstap was gemaakt. Zoals de spelling van de naam Zeldenrijk ook aangeeft, is er geen directe verwantschap met de in Eemnes al langer bekende Seldenrijk. Als we eeuwen terug gaan in de tijd is er wèl verwantschap. De naam Seldenrijk is pas ontstaan in 1764; door een schrijffout, gemaakt bij Rutger Seldenrijk. Deze was geboren in Nieuw-Loosdrecht en kwam in 1821 in Eemnes wonen (zie HKE 1995 nr 3).

De voordeur, die vroeger alleen op hoogtijdagen werd gebruikt. In het raam er boven de originele "levensboom".

Bijzonderheden van het pand

Boven de voordeur is een originele "levensboom" aanwezig. Samen met de voortuin in klassieke stijl geeft dit het pand een voor- naam aanzicht. De boerderij staat op de lijst van Rijksmonumenten.

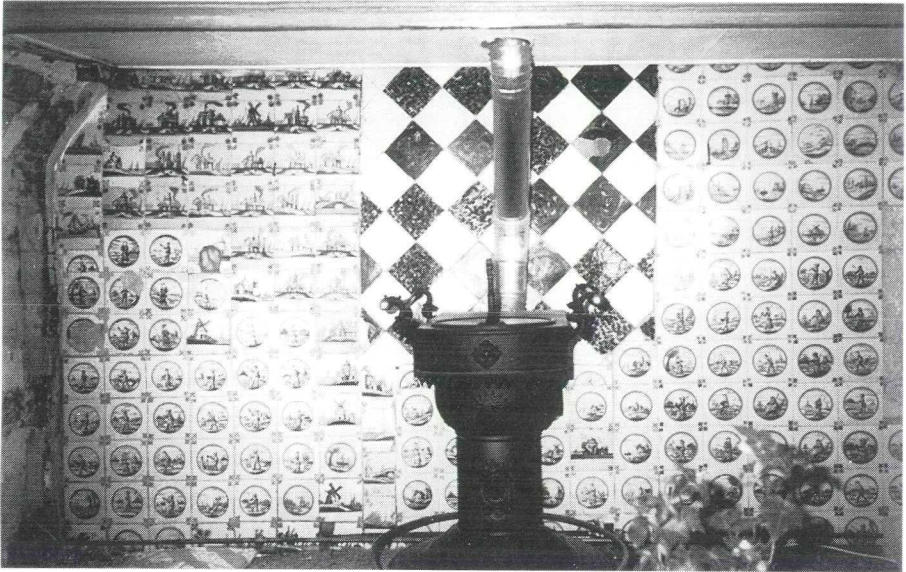
Om de 3 tot 4 meter, van voor naar achteren, zijn er zeven bint-constructies voor ondersteuning van de kap en voor het dwarsver-

band. De laatste twee binten zijn van vuren-
hout (v). De overige zijn van eiken (e). Het
achterste gedeelte is kennelijk later aange-
bouwd.

De zware balk onder het rookkanaal rust nog
op de oude brandmuur. In de schoorsteen wer-
den worsten, hammen en spekken gerookt.
Waar de balken samen komen, hebben zij soms
merktekens. De timmerman heeft dit gedaan om

In 1967, het jaar van de wisseling, in de voordeur:
vlnr timmerman Toon Wortel, Gerrit Zeldenrijk, Jan
Arends en midden vóór dochter Gerie Zeldenrijk.

De tegelwand van de schouw in de grote voorkamer; kort voordat de schouw werd opgeknapt. Helaas bleven er weinig tegels heel.

de bij elkaar passende delen na zijn voorbereidend werk niet per abuis te verwisselen.

De schouw in de grote voorkamer is vernieuwd, maar er zijn nog twee tableaus van 12 originele blauw/witte tegels aanwezig. De balken aan het plafond in de grote voorkamer zijn nog helemaal origineel en de uiteinden zijn voorzien van wat houtsnijwerk. Alleen zijn zij zo af en toe geschilderd.

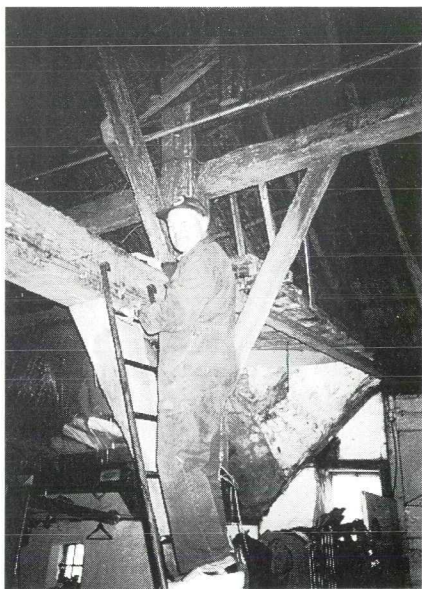
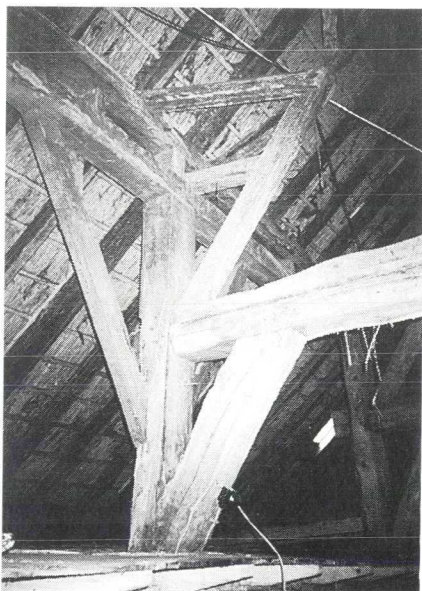
In de grote voorkamer is de plaats van de bedstede nog te zien; alsook de grote kast bij de kaaskamer.

Bijzonder is bij deze boerderij de kelder op het Zuid-Oosten; in plaats van het gebruikelijke Noord-Oosten. De kelder is klein en heel laag en wordt niet meer gebruikt.

Aan de Noord-Oost kant was een ruimte voor kaasopslag. Het is een koele ruimte en het raam was met tralies beveiligd. Ook de oude bevestigingen van luiken zijn nog te zien.

Op de deel zijn boven de koeienstal nog de originele hilt-balken aanwezig, waar vroeger de korenschoven werden bewaard.

In de muur achter zijn diverse initialen gegroefd en twee maal het jaartal 1877. Welk verhaal vormt de achtergrond van deze initialen? Mogelijk staat WvE voor een vroegere bewoner Wulfert van Essen. Volgens de lijst van overdrachten was die in 1877 echter al ongeveer 30 jaar overleden, maar zijn weduwe Geertje Veldhuizen woonde er waarschijnlijk nog.

De waarschijnlijk ruim 300 jaar oude bint-constructie van eikenhout; derde van achteren. Links zien we onderaan de balken van de hilt. Rechts is Gerrit Zeldenrijk op zoek naar de oude merktekens in de balken.

De gevel bij de Wakkerendijk leunt sterk naar achteren. Binnen lopen ook de langsbalen van het plafond van de grote kamer heel sterk af. Het huis is vroeger als het ware naar achteren gezakt, doordat de voorzijde op een stevige zandlaag staat en de achterzijde in het veen kon wegzakken. Het kozijn van de deur van de geut naar de grote voorkamer is scheef en helt naar rechts. Er is echter geen verdere verzakking merkbaar.

Deze boerderij is een van de weinige monumenten in Eemnes, waarvan de buitenkant nog vrijwel in originele staat is. Binnen is de oude indeling nog goed herkenbaar. Het voorste gedeelte is waarschijnlijk ruim 300 jaar oud. Later werden de achterste 10 meter aangebouwd. Waarschijnlijk zijn de meeste buitenmuren in de vorige eeuw vernieuwd. Het is een boerderij van het langhuistype, zoals er in Eemnes veel meer staan. Maar bij nadere beschouwing is de indeling toch afwijkend van andere beschreven boerderijen.

Gerrit en Geertje Zeldenrijk zijn het werk aan het afbouwen, maar willen zo lang mogelijk op de boerderij blijven wonen. Zij overwegen wel een verbouwing, waarbij de huidige zichtbare overblijfselen van het vroegere bedrijf deels verloren zullen gaan.

De indeling en het gebruik

Bijgaande plattegrond toont de indeling, zoals die omstreeks 1930 moet zijn geweest. Dit bleek in een gesprek met de vorige bewoners familie Arends. De afmetingen zijn ongeveer:

13 m breed

30 m lang

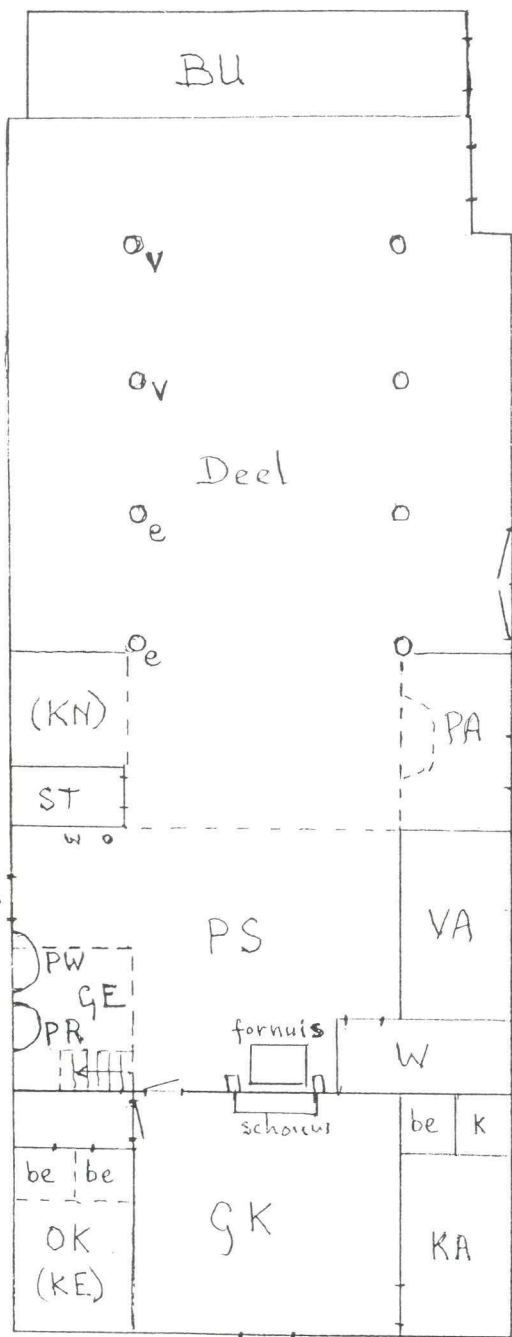
8,5 m hoog.

Er was op de deel plaats voor ongeveer 30 koeien (inclusief jongvee). De koeien ston-

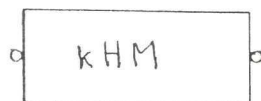
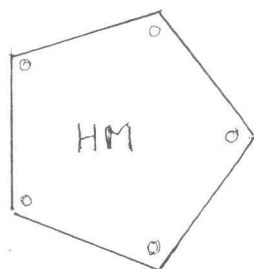
den langs drie zijden van de deel; met de kop naar het midden, waar gevoerd werd. Nu is de deel vooral opslagruimte en er staat geen vee meer. Toen de familie Zeldenrijk op de boerderij kwam, was de paardenstal nog in gebruik. Om door de tamelijk lage deur binnen te komen, moesten de paarden hun hoofden "bukken" om stoten te voorkomen. Er was een halfronde paarden-krib en een hooiruif. Het stuk van de deel bij de paardenstal is nu afgeschot tot een grote hal bij de huidige voordeur, de vroegere deur van de paardenstal.

Nog vele jaren heeft de familie Zeldenrijk er kaas gemaakt en aan de deur verkocht. De verkoop ging via een nieuwe deur bij het vroegere varkenshok, waar een halletje was gemaakt. Hiermee deden zij ook slechte ervaringen op, zoals: Wanbetalers en mensen die zich goed gekleed voordeden, maar ondertussen een greep uit de geldlade deden. Een andere anekdote betreft een klant die voor een feest een grote partij repen kaas bestelde om er blokjes van te maken. Veel werk was dit voor de familie Zeldenrijk, maar het ergste van alles was dat de bewuste klant nooit meer is komen opdagen. U raadt het al de strop was groot, want deze gesneden repen kaas waren niet meer geschikt voor de verkoop. Er zat niets anders op dan ze zelf maar te consumeren en beneden de normale prijs te verkopen.

Later gingen zij over op de paardenfokkerij (vooral Shetlanders) en paardenpension. Achter de boerderij zijn nu enkele losse stallen voor de paarden. Om de benen te strekken en even te hollen, worden de paarden losgelaten op een grote weide achter de stallen. In een van de schuren voor pony's staan nu ook enkele koeien voor kalveren en vlees.

Situatie $\approx$ 1930
 13 m breed
 30 + 3 m lang

« Betekenis afkortingen in de plattegrond

GK = grote kamer met schouw en bedstede be

KA = Kaaskamer (koel door Noord-Oost; tralies beveiligd raam)

k = grote kast

OK = opkamer met bedstede be; boven de kelder

KE = kelder; klein en heel laag (Zuid-Oost)

PS = pompstraat met pomp p en latere waterleiding w

GE = geut (daar is nu WC)

PR = put met regenwater (huishoudelijk gebruik)

PW = put met welwater (voor het vee)

W = woonruimte

VA = varkenshok (nu bij woonruimte in pompstraat)

PA = paardenstal

ST = stilletje / plee

KN = knechtenkamer op de hilt (boven)

BU = bullenhok (pas ongeveer 80 jaar oud; nu voor paarden)

HM = hooimijt (tot 1937 vijfhoekig met rietdak)

kHM= kleine hooimijt

De vorige bewoner

Andries Arends: 1931 tot 1967.

De hoofdbewoner Andries Arends is in 1982 overleden. Van 1967 tot 1980 woonde hij bij zijn zoon Jan op Wakkerendijk 90 en hielp nog dikwijls bij Gerrit Zeldenrijk. Jan heeft ook heel wat stappen gezet op Wakkerendijk 104. Met Jan Arends en zijn vrouw Co Arends-Westeneng (uit Soest; geboren 1930) hadden we op 28 april een gezellig gesprek in hun huidige woning Streefoordlaan 18. Tijdens het ophalen van herinneringen werden geurige koppen koffie met koekjes gepresenteerd.

Jan Arends kwam in 1931 als baby van 8 maanden met zijn ouders uit Nijkerk naar Eemnes. Hij woonde vervolgens 27 jaar op Wakkerendijk 104, waarvan de laatste 4 jaar getrouwd. De oudste twee kinderen, Andries junior en Leida zijn nog geboren op Wakkerendijk 104. Later boerde Jan op Wakkerendijk 90 (Landlust; zie HKE 1989 nr 2).

Gedurende Jan's jaren op Wakkerendijk 104 was het leven op de boerderij nog echt primitief. Een groot verschil met de tegenwoordige tijd. Wij geven U een indruk van het leven in die periode.

Een groot deel van de dag werkte men in en bij de pompstraat. Deze was open tot de nok van het dak en open naar de deel, waar 's winters het vee stond. Op de pompstraat brandde meestal het grote houtgestookte fornuis; voor warm water, eten koken, enz. De vloer bestond uit kleine baksteentjes, evenals een groot gedeelte van de deel. Om de vloer gemakkelijk schoon te houden, werd er wekelijks wit zand gestrooid. Ondanks de warmte van de koeien en het fornuis, was het 's winters in de pompstraat soms erg koud. In de aangrenzende kleine woonkamer was het dan gezellig en net voldoende warm.

Pas tegen 1950 werden de omstandigheden iets gerieflijker. Op de plaats van het varkenshok werd een "aanrecht" gemaakt van 4 palen met planken er over. In 1953 werd ook het plafond van de pompstraat dicht gemaakt. De waterleiding werd toen doorgetrokken voor een kraan bij het "aanrecht". In eerdere jaren was er in de hele boerderij slechts één kraan aangesloten op de waterleiding. Deze kraan was in de geut. Het drinkwater voor de koeien kwam niet uit de waterleiding, maar uit een groot reservoir boven

Aan de Zuidzijde heeft het dak een strook met pannen, die diende voor het opvangen van regenwater. De kelder heeft een raampje in de voorgevel en één in de Zuidgevel. Boven de kelder is de opkamer met raam links in de voorgevel.

de pompstraat. Dit reservoir was gemaakt van geklonken ijzeren platen. Het werd een paar maal per dag gevuld met welwater. Dat gebeurde al met een elektrische pomp. Men had al voor 1930 electriciteit. In 1949 werd de pompstraat met een "brandmuur" afgescheiden van de deel. De dikke leiding voor transport van welwater vanaf het reservoir is er nog.

De knechtenkamer was op de hilt; aan de Zuidkant boven de koeien en de plee. Je kwam er met een losse ladder via de deel. De ouders Andries Arends en Wilhelmina Arends-Bruinekool sliepen in de opkamer, boven de kelder. Jan heeft jaren geslapen in een bedstede in deze opkamer. De grote kamer vóór was de nette kamer. In de oorlogsjaren zijn

Het gezin van Lammert van Woudenberg bij de boerderij Wakkerendijk 104.

Op de voorgrond naast moeder de tweeling Neel en Mart (geb. 1903). Verder vlnr Jannetje (1893-1977), Sam (1894-1974), moeder Grietje Bloemendal (1869-1930), vader Lammert van Woudenberg (1863-1942), zoon Lammert (1900-1933) en Kee (1897-1971).

De tralies voor het raam van de kaaskamer (rechts) zijn ongeveer 1960 verwijderd.

De foto dateert van ongeveer 1905.

hier enige tijd Duitsers ingekwartierd. Maar er zijn ook onderduikers verstopt in de bedstede en in de grote kast bij de kaaskamer.

Het midden van de deel had al een vloer van beton, omdat er graan werd gedorst met behulp van dorsvlegels. Het graan werd op wagens aangevoerd via de grote zijdeuren. Het werd dan bewaard op de van slieten gevormde zolder boven de koeien, totdat er tijd was om te dorsen. Deze zolder is nog gedeeltelijk in originele staat.

Het land was een smalle strook grond; ongeveer 60 m breed. In de polder aanvankelijk tot aan de Eem. Door de herverkaveling in 1937 loopt het land nu tot de Wetering. Aan de Westzijde van de boerderij lag ook een strook weiland; de Driest geheten. Verder op, tot aan de Gooiergracht was er land voor akkerbouw. Er groeide koren (haver, rogge, gerst), aardappelen, voerbieten, enz. Daar was de strook grond iets breder. Door de aanleg van rijksweg 27 verviel de akkerbouw; ongeveer toen Zeldenrijk de boerderij kocht.

Vroegere bewoners

Bij eerder uitgevoerd onderzoek van de Historische Kring, met name door de Werkgroep Genealogie, is bijgehouden wie de hoofdbewoners waren van Wakkerendijk 104. Deze gegevens gaan niet verder terug dan 1703, hoewel de boerderij waarschijnlijk ouder is.

1703 Adriaan Tijmen Blom verkoopt aan Dirk Teunisse de Vries, die weer snel doorverkoopt aan Teunis Reijers Roothert.

1703 Teunis Reijers Roothert (geboren 1680; zie HKE 1983 nr 2). Enkele generaties later wordt de naam Roothart. Dit is de eerste Roothart in Eemnes; gekomen uit de Vuursche. Overleden 1725.

1725 Onmondige kinderen van Teunis Reijers verhuren aan broer Reijer Thonisz. In de akte heet de boerderij Teunis Reijerserf.

1736 Voogden verhuren aan de zoons Willem Teunisse en Hendrik Teunisse.

1741 Willem Teunisse Roothart is eigenaar. Hendrik Teunisse was gaan wonen in de Vuursche, waar hij ook getrouwd was.

1767 Willem Teunisse transponeert het pand aan de Diaconie van de Hervormde Gemeente Eemnes-Buiten, maar bleef er wel wonen. Hij overlijdt in 1777.

- 1783 Jan Koot is huurder van de Diaconie.
- 1784 Gijsbert Janse van Essen wordt huurder. Woonde tot dan in de Vuursche en nog eerder in Bunschoten. Overleden 1808. Zie HKE 1988 nr 4. Een andere tak Van Essen woonde jaren op het nabij gelegen Wakkerendijk 88 (Wolfsstede).
- 1808 Waarschijnlijk wordt de echtgenote uit het tweede huwelijk, Jannetje Aartsen de Bruin, de formele huurder en zet zij het bedrijf voort met zoon Aart van Essen (geboren 1780) en zoon Wulfert van Essen (geboren 1786). Jannetje is overleden in 1823.
- 1821 Aart van Essen is formele huurder; broer Wulfert blijft er wonen. Wulfert trouwt in 1826 met Geertje Veldhuizen.
- 1834 Wulfert van Essen is de huurder. Overleden 1842.
- 1846 Weduwe Geertje Veldhuizen is de huurder; wellicht lange tijd geholpen door haar zoon Gijsbert van Essen (geboren 1831).
- 1892 Lammert van Woudenberg wordt de huurder. Hij is geboren in 1863, in 1892 gehuwd met Grietje Bloemendal (1869-1930) en overleden in 1942. Lammert was opgegroeid op de naastgelegen boerderij Wakkerendijk 102. Grietje kwam uit Barneveld. De enige zoon van Lammert en Grietje is reeds in 1933 overleden. Zie HKE 1989 nr 4.
- 1931 Andries Arends wordt de huurder van de Diaconie. Dit duurde tot 1967, zoals op vorige blz is beschreven.
- 1967 Door Diaconie Eemnes-Buiten verkocht aan Gerrit Zeldenrijk.

Marijcke Beel en Rom van der Schaaf

Hulp gevraagd!

Wie helpt schrijven?

Wij zoeken enkele vrijwilligers die zo af en toe eens een stukje willen overschrijven in het Eemnesser archief in ons gemeentehuis.

Omdat we een boek over de inwoners van Eemnes gaan samenstellen moeten we de gegevens van de Burgerlijke Stand uit de periode van 1890 tot 1920 overschrijven op standaardformulieren.

Het is makkelijk werk! De boeken zijn goed te lezen. Het gaat alleen om de gegevens van geboorte, huwelijk en overlijden. Het werk kan gedaan worden tijdens kantooruren.

Ook al zou u ons zo af en toe eens kunnen helpen, dan zijn we al blij.

Als u ons blij wilt maken, neem dan contact op met:

Henk van Hees
Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes
035-538 9849

Bertie van Wijk-Blom
Raadhuislaan 39
3755 HA Eemnes
035-531 4689

Wie doet er mee?

Wie weet er van?

Rubriek waarin staat met welke onderzoeken en projecten onze leden bezig zijn. Iedereen die erin geïnteresseerd is om mee te doen en die kan helpen aan materiaal kan contact opnemen met de desbetreffende personen:

Henk van Hees, Kerkstraat 15, Eemnes,
tel. 5389849 is bezig met:

- de geschiedenis van het amateurtoneel in Eemnes.

Jaap Luijf, Reijerserf 5, Eemnes, tel. 5313086
is bezig met:

- de familie Luijf in Eemnes.
Gevraagd: o.a. familie verhalen, foto's, familie berichten.

Livia Lankreijer, Aartseveen 94, Eemnes tel.
5389198 is bezig met:

- klederdrachten van Eemnes en omgeving. Wie helpt mee uit te zoeken wat er vroeger in Eemnes aan klederdrachten gedragen werd. We hebben heel mooie inventarisatieformulieren. We zoeken alleen nog een paar mensen erbij om ze in te vullen. Dit kan met de kleding in de hand of aan de hand van oude foto's.
Wie helpt?

Wiebe van IJken, tel. 5389367

Bertie van Wijk-Blom, tel. 5314689

Henk van Hees, tel. 5389849

zijn bezig met:

- het aanleggen van een verzameling bidprentjes van mensen die in Eemnes gewoond hebben. U kunt ons al een plezier doen wanneer u de mogelijkheid biedt om kopietjes te laten maken van uw bidprentjes.

Henk van Hees, Kerkstraat 15, tel. 5389849

Bertie van Wijk-Blom, Raadhuislaan 39,
tel. 5314689

zijn bezig met:

- de familie van ('t) Klooster
- een familie Hagen (Piet Hagen)
Gevraagd: o.a. familie verhalen, foto's, familie berichten.

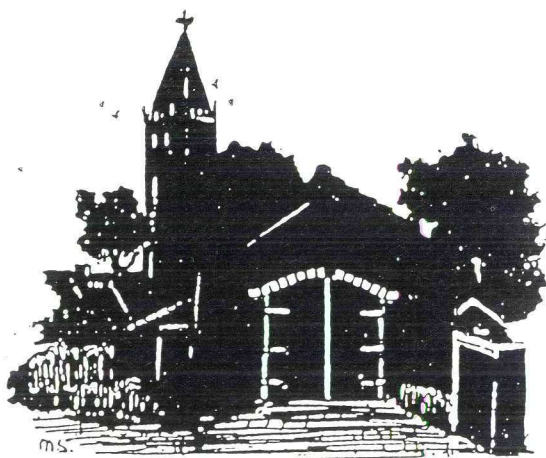
Schenkeningen H.K.E.

In de afgelopen periode ontvingen wij de volgende zaken voor de collectie van de HKE:

- Een hooipeilijzer van
H. van Hamersveld
Meentweg 89 Eemnes
- Lessenaar met stoel afkomstig uit de
school met den Bijbel te Eemnes van
F. Mol,
Singel 11, 1261 XP Blaricum
- 7 "Armbanden" uit de Tweede Wereldoorlog,
gedragen in Eemnes van
A.W.A. de Ruijgt
Driest 1 Eemnes
- Diaklankbeeld van Kindervakantieweek van
de Driesten van
Ron van der Wees
Roerdomp 22 Eemnes
- Stenen voet + klein vaasje van
Familie Zeldenrijk
Wakkerendijk 104 Eemnes
- Bidprentjes van
Mevrouw J. van Kleinwee-v.d. Dijssel
Julianaweg 44 3525 VH Utrecht
- Aanvullingen stamboom familie Kroeskamp
van
J. Tomasse
Aardjesberg 28, 1223 KM Hilversum
- Kroniek getiteld "Gepeuter door de jaren
heen" t.g.v. 25-jarig bestaan van Stichting
Peuterspeelzaal Eemnes

- Boek "Eemnes Een Streekdorp" van
J. Groenveld
Willemserf 5 Eemnes
- Steek (begravenishoed) + borstplaat van
J.v.d. Hoven
Raadhuislaan 7 Eemnes
- Gewicht en Kalender 1956 van
H. Schouten
Wakkerendijk 56a Eemnes
- Greep, Evenaar, Schop, Zaag, van
L. van Essen
Laarderweg 1c Eemnes

We willen alle personen die deze zaken beschikbaar hebben gesteld van harte bedanken.

the 1990s, the incidence of *S. flexneri* has increased in the United Kingdom [10]. In the United States, *S. flexneri* has been reported as the most common serotype in children with acute bacterial dysentery [11].

There is a paucity of data on the epidemiology of *S. flexneri* in the United Kingdom. In the 1970s, *S. flexneri* was the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery in the United Kingdom [12]. In the 1980s, *S. flexneri* was the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery in the United Kingdom [13]. In the 1990s, *S. flexneri* was the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery in the United Kingdom [14].

The purpose of this study was to determine the prevalence of *S. flexneri* in the United Kingdom. The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery. The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery.

The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery. The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery. The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery.

The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery. The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery. The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery.

The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery. The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery. The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery.

The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery. The study was conducted in the United Kingdom, where *S. flexneri* is the most commonly isolated serotype from patients with acute bacterial dysentery.

